

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5CdoR/13/2023
Identifikačné číslo spisu:	6121509465
Dátum vydania rozhodnutia:	31.08.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Bajánková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:6121509465.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa D. M. F. W., narodeného XX. U. XXXX, štátneho občana Francúzskej republiky, V. X, T. Z. W. XXXX/X, Č. Y, právne zastúpeného advokátskou kanceláriou KVASŇOVSKÝ & PARTNERS | ADVOKÁTI s.r.o., Bratislava, Dunajská 32, IČO: 51 003 848, proti osobe, ktorá podľa navrhovateľa porušuje právo (matka maloletého dieťaťa) U. W., narodenej XX. X. XXXX, W., O. XXX, právne zastúpenej advokátskou kanceláriou ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA DVORSKÁ & MREKAJOVÁ, s.r.o. Bratislava, Panenská 33, IČO: 36 862 037, za účasti maloletého dieťaťa A. H. W., narodenej XX. X. XXXX, W., O. XXX, štátny občan Slovenskej republiky, zastúpenej Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Žilina, v konaní o návrat maloletej do cudziny pri neoprávnenom premiestnení alebo zadržaní, o dovolaní matky proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 17CoP/51/2022 z 22. marca 2023, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Návrhom doručeným súdu dňa 22. októbra 2021 sa otec maloletého dieťaťa domáhal nariadenia návratu maloletej A. do krajiny jej obvyklého pobytu do Českej republiky podľa Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25. októbra 1980 prijatého v Haagu, uverejneného v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod č. 119/2001 Z. z. (ďalej aj „Haagsky dohovor o únosoch“) a nariadenia Rady ES č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie ES č. 1347/2000 (ďalej aj „nariadenie Brusel IIa“).

2. Okresný súd Banská Bystrica rozhodol uznesením (v poradí druhým) č. k. 37P/125/2021-393 zo dňa 15. júla 2022 tak, že návrh zamietol a výrokom II. žiadnemu z účastníkov nárok na náhradu trov konania nepriznal.

2.1 Vo svojom odôvodnení uviedol, že keďže maloletá v Českej republike žila od svojho narodenia až do dovŕšenia 6 roku veku, pokiaľ dňa 09. februára 2020 neodišla s matkou na Slovensko, vzhľadom na

mieru jej začlenenia v tejto krajine, dospel súd k záveru, že obvyklým pobytom maloletej bola Česká republika. Následne sa zaoberal otázkou opatrovníckych práv vo vzťahu k maloletej, kde konštatoval, že obaja rodičia vykonávali rodičovské práva spoločne bez ohľadu na to, že ich manželstvo bolo rozvedené a že maloletá bola zverená do výlučnej osobnej starostlivosti matky, otec nebol pozbavený výkonu rodičovských práv a povinností ani mu výkon nebol pozastavený alebo obmedzený, tieto mal stále v plnom rozsahu. Ako vyplýva aj z českej právnej úpravy, na zmenu bydliska maloletého dieťaťa sa vyžaduje súhlas obidvoch rodičov, nakoľko sa jedná o podstatnú vec maloletého dieťaťa. Z uvedeného dôvodu na vycestovanie a usadenie sa maloletej v Slovenskej republike matka potrebovala súhlas otca alebo jeho nahradenie súdnym rozhodnutím. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že matka súhlas otca, či už výslovný alebo konkludentný alebo súdne rozhodnutie, nemala. Súd tak mal za preukázané, že vo veci maloletej došlo k medzinárodnému únosu a v zmysle Dohovoru i Nariadenia je povinnosť maloleté dieťa vrátiť. V súvislosti s judikatúrou ESĽP je potrebné rozlišovať situácie, keď žiadateľ o nariadenie návratu podá žiadosť do jedného roka, odkedy sa dozvedel alebo mohol dozvedieť o neoprávnenom premiestnení dieťaťa, pri ktorých článok 12 prvá veta Haagskeho dohovoru jasne stanovuje povinnosť nariadiť okamžitý návrat dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu, od situácie, keď bola takáto žiadosť podaná po uplynutí jedného roka, kedy druhá veta článku 12 Haagskeho dohovoru ustanovuje povinnosť nariadiť návrat okrem prípadov, že dieťa sa s novým prostredím zžilo. Iba v prípade preukázania, že zžitie sa s prostredím nebráni návratu, je potrebné preskúmať, či návratu nebránia ďalšie preukážky podľa čl. 13 a článku 20 Haagskeho dohovoru, pri konštantnom zohľadnení najlepšieho záujmu dieťaťa. Súd mal za preukázané zžitie maloletej s tunajším prostredím v zmysle článku 12 Haagskeho dohovoru, nezaoberal sa už v zmysle judikatury ÚS SR ďalšími dôvodmi nenávratu dieťaťa v zmysle čl. 13, resp. čl. 20 Haagskeho dohovoru.

3. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podal odvolanie právny zástupca otca maloletého dieťaťa. Krajský súd v Banskej Bystrici rozhodol uznesením sp. zn. 17CoP/51/2022-635 zo dňa 22. marca 2023 tak, že uznesenie súdu prvej inštancie zmenil tak, že

- nariadil návrat maloletej A. H. W., nar. XX. X. XXXX do krajiny jej obvyklého pobytu do Českej republiky,
- nariadil matke, aby navrátila maloletú A. na územie Českej republiky do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto uznesenia,
- pre prípad, že matka maloletú A. v súlade s predchádzajúcim výrokom tohto uznesenia na územie Českej republiky nevráti, je otec maloletej A. oprávnený po uplynutí určenej lehoty maloletú A. prevziať na účely jej navrátenia do krajiny jej obvyklého pobytu do Českej republiky,
- žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

3.1 V odôvodnení uznesenia v bode 19. uviedol, že odvolací súd už v uznesení sp. zn. 17CoP/6/2022 vyslovil právny názor, že zmeškanie jednoročnej lehoty na podanie návrhu na nariadenie návratu maloletej do krajiny obvyklého pobytu neznamená zánik práva požadovať navrátenie dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu a na tomto závere zotrváva. Maloletá A. pri svojom výsluchu opakovane potvrdila, že jej chýba brat F. aj otec a nikdy nevyjadrila nesúhlas s návratom na územie Českej republiky. Je tomu tak zrejme z dôvodu, že maloletá význam návratového konania nechápe a automaticky predpokladá, že by sa na územie Českej republiky navrátila s matkou. Matka však kategoricky odmieta návrat na územie Českej republiky, a to aj v prípade kladného rozhodnutia o návrhu otca, čím sama spochybňuje existenciu hlbokej citovej väzby medzi ňou a maloletou a existenciou vážneho nebezpečenstva, že maloletá bude v prípade návratu do krajiny jej obvyklého pobytu vystavená duševnej ujme alebo ju rozhodnutie privedie do neznesiteľnej situácie.

3.2 Odvolací súd si uvedomoval, že najbližšou osobou pre maloletú po jej premiestnení na územie Slovenskej republiky je matka vzhľadom na to, že bola unesená do cudzieho prostredia a kontakt s otcom bol obmedzený. Neobstojí ale názor súdu prvej inštancie, že sa maloletá A. v dôsledku začlenenia do školského kolektívu v meste Ž. a nadobudnutiu kamarátskych vzťahov s deťmi v záujmových krúžkoch natoľko zžila s prostredím v Ž., že by zmena tohto prostredia ju privedla do neznesiteľnej situácie. V priebehu odvolacieho konania zmenila matka spoločne so svojím priateľom a maloletou A. bydlisko a od 1. decembra 2022 žije v obci O. a od 12. decembra 2022 chodí maloletá do inej základnej školy v W.. Už v uznesení sp. zn. 17CoP/6/2022 poukázal odvolací súd vzhľadom na opakované premiestňovanie sa matky s maloletými deťmi na adaptabilitu maloletej na zmenu prostredia a matka

nevyvrátila tento názor odvolacieho súdu, nepreukázala existenciu výnimiek pre nariadenie návratu maloletej podľa článku 13 Haagskeho dohovoru o únosoch ani zžitie sa maloletej s prostredím v Slovenskej republike do takej miery, že by to odôvodňovalo aplikáciu článku 12 Haagskeho dohovoru o únosoch - odmietnutie návratu dieťaťa z dôvodu, že dieťa sa už zžilo s novým prostredím.

3.3 Neobstojí záver súdu prvej inštancie v bode 49. odôvodnenia, že najlepší záujem maloletej na stabilnom výchovnom prostredí bráni nariadeniu návratu maloletej do krajiny obvyklého pobytu. Súd prvej inštancie nevysvetlil, čo rozumie pod stabilným výchovným prostredím, či sa tento pojem obmedzuje len na domácnosť matky alebo ho vzťahuje na územie Slovenskej republiky. Na porovnanie výchovných prostredí rodičov súd prvej inštancie žiadne dokazovanie nevykonával. Ak sa má pod stabilným výchovným prostredím rozumieť výchovné prostredie konkrétnej osoby, tento názor je v priamom rozpore s článkom 7 Dohovoru o právach dieťaťa, ktoré má právo poznať svojich rodičov a právo na ich starostlivosť, teda na starostlivosť oboch nielen jedného a pod stabilným výchovným prostredím rozumel súd prvej inštancie určité miesto, ani s týmto názorom odvolací súd nesúhlasí vzhľadom na zistenia, že matka opakovane pri zmene partnerských vzťahoch zmenila aj bydlisko maloletých detí a aj počas návratového konania zmenila bydlisko dvakrát v Ž. z jedného domu do druhého a následne zo Ž. do obce O., čo znamená, že maloletá nie je matkou od rozchodu s otcom vychovávaná v stabilnom prostredí.

3.4 Odvolací súd na rozdiel od súdu prvej inštancie neidentifikoval v prejednávanej veci výnimky pre nariadenie návratu maloletej A. do krajiny obvyklého pobytu v zmysle článku 13 Haagskeho dohovoru o únosoch, čo viedlo odvolací súd podľa § 388 CSP k zmene uznesenia súdu prvej inštancie a vyhovneniu návrhu otca na nariadenie návratu maloletej do krajiny obvyklého pobytu.

4. Proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 17CoP/51/2022 zo dňa 22. marca 2023 podal dovolanie právny zástupca matky maloletého dieťaťa.

4.1 Dovolateľka odôvodnila dovolanie ust. § 420 písm. f) CSP, teda, že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil matke a maloletému dieťaťu, aby uskutočňovali im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolateľka uviedla, že odvolací súd nevychádzal zo starostlivo zisteného skutkového stavu, t. j. dostatočne nezistil a neobjasnil všetky dôvody, ktoré by mohli eliminovať návrat maloletej A. do Českej republiky a neprihliadal na najlepší záujem dieťaťa. Odvolací súd neumožnil vypracovanie znaleckého posudku z odboru detskej psychológie, ktorý by sa zaoberal otázkou vplyvu odlúčenia maloletej A. od matky v prípade návratu dieťaťa do Českej republiky k otcovi, pretože nútený návrat môže vystaviť maloletú A. vážnej duševnej ujme. Odvolací súd tiež neprihliadol na skutočnosť, že maloletá A. sa na Slovensku nachádza od 09. februára 2020, t. j. vyše 1138 dní. K pochybeniu tiež došlo v tom, že odvolací neprešetril aktuálne rodinné pomery a domácnosť matky v obci O.. Dieťa nikdy nevyjadrilo súhlas s návratom do Českej republiky, nakoľko o návrate sa s ňou nikto nebavil. Matka v závere uviedla aj dovolací dôvod v zmysle ust. § 421 ods. 1 písm. c) CSP, tento ďalej nekonkretizovala. Súčasne požiadala o odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia do rozhodnutia o dovolaní. Záverom dovolací súd požiadala napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Dovolateľka si uplatnila nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

5. K dovolaniu sa vyjadril právny zástupca otca maloletého dieťaťa. Poukázal na ust. § 76 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku, podľa ktorého dovolanie nie je prípustné proti uzneseniu v konaní o návrat maloletého do cudziny vo veciach neoprávneného premiestnenia alebo zadržania. Poukázal na judikaturu NS SR, konkrétne uznesenie 3Cdo/238/2018 a vzhľadom na právnu úpravu a judikaturu žiadal dovolací súd dovolanie matky odmietnuť v zmysle ust. § 447 písm. c) CSP.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 427 CSP), a to oprávneným subjektom (§ 424 CSP), zastúpeným podľa § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia pojednávania (443 CSP) skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti, pričom zistil, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

7. Konanie v rámci výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých je s účinnosťou od 1. júla 2016 upravené Civilným mimosporovým poriadkom (zákonom č. 161/2015 Z. z. - ďalej len „CMP“ alebo „Civilný

mimosporový poriadok“). V danej veci je preto v súlade s princípom okamžitej aplikability upravenom v § 395 ods. 1 CMP nevyhnutné postupovať podľa tohto zákona. Prípustnosť dovolania podaného matkou maloletého dieťaťa treba preto posudzovať podľa Civilného mimosporového poriadku v spojení s Civilným sporovým poriadkom, ktorý obsahuje všeobecnú úpravu dovolania, podmienok jeho prípustnosti a dovolacieho konania.

8. Podľa § 2 ods. 1 CMP platí, že na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

9. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

10. Podľa § 76 CMP dovolanie nie je prípustné proti rozsudku, ktorým sa vyslovilo, že sa manželstvo rozvádza, že je neplatné alebo že nie je a proti uzneseniu v konaní o návrat maloletého do cudziny vo veciach neoprávneného premiestnenia alebo zadržania.

11. Civilný mimosporový poriadok v ustanovení § 76 systematicky začlenenom v treťom diele s názvom „Niektoré ustanovenia o dovolaní“, tretej hlavy („Opravné prostriedky“) prvej časti („Všeobecná časť“) modifikuje spôsobilý predmet dovolania ako jednu z objektívnych podmienok jeho prípustnosti tak, že vylučuje prípustnosť dovolania aj proti uzneseniu v konaní o návrat maloletého do cudziny vo veciach neoprávneného premiestnenia alebo zadržania. Prípustnosť dovolania v tomto prípade nemôže založiť ani existencia procesnej vady uvedenej v § 420 CSP (pozri uznesenie NS SR 3Cdo/181/2016 zo dňa 8. decembra 2016, R 20/2017).

12. V preskúmvanej veci matka maloletého dieťaťa napáda dovolaním uznesenie odvolacieho súdu z 22. marca 2023, ktorým odvolací súd rozhodol v konaní o návrat maloletej do cudziny pri neoprávnenom premiestnení alebo zadržaní. Ide nepochybne o prípad, kedy Civilný mimosporový poriadok podanie dovolania proti uzneseniu vydanom v tomto konaní vylučuje. Dovolanie podané matkou maloletého dieťaťa proti takémuto uzneseniu odvolacieho súdu je bez ďalšieho neprípustné. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto jej dovolanie podľa ustanovenia § 447 písm. c) CSP odmietol.

13. Vzhľadom na skutočnosť, že dovolanie v danej veci nie je prípustné, dovolací súd sa nezaoberal návrhom na odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia podľa ust. § 444 CSP.

14. Najvyšší súd Slovenskej republiky o náhrade trov dovolacieho konania rozhodol podľa § 52 CMP v spojení s § 453 ods. 1 CSP a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

15. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.